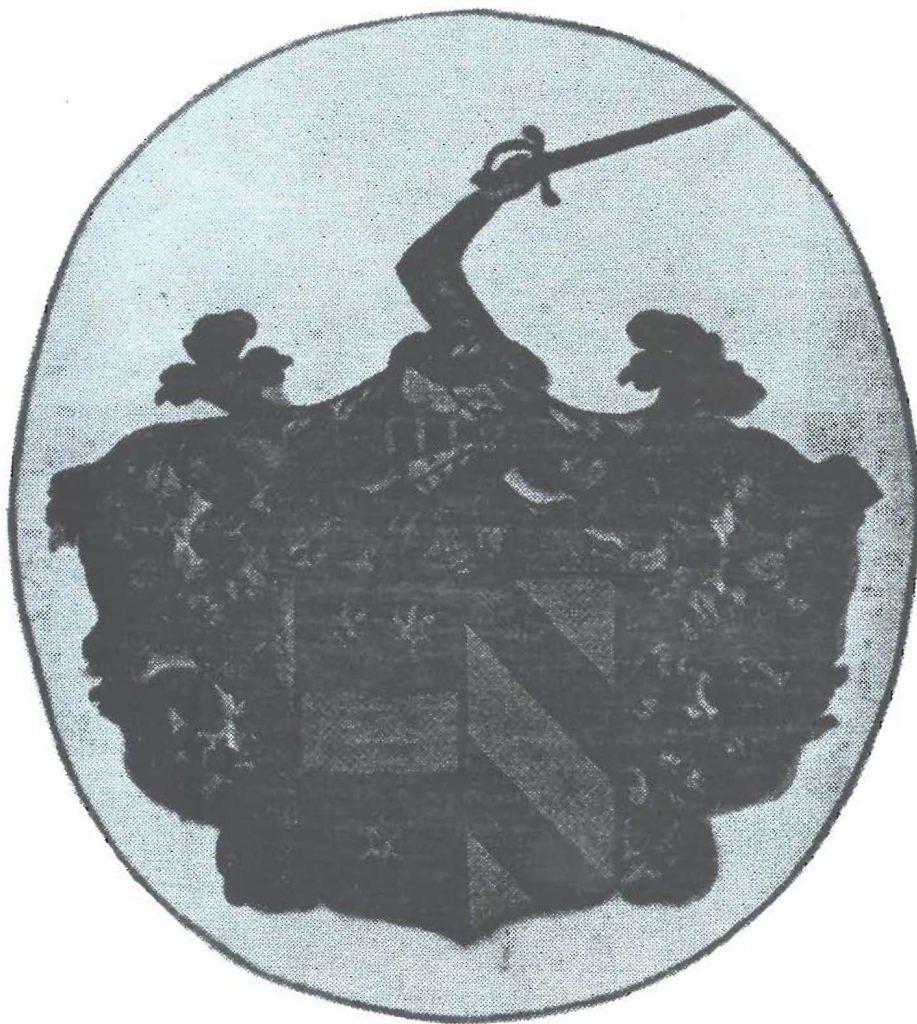

BULLETIN

Från Reuterswärdiska Släktföreningen

Maj 1988

STIPENDIER

1987 års stipendiater, som delade på 12 000 kronor, blev:

Marie Hesselgren (I)	2 000:-
Carl Magnus Wilhelm Sweger (III)	2 000:-
Anna Eva Olivia Reuterswärd (III)	3 000:-
Sofie Thérèse Sweger (III)	3 000:-
Anna Hesselgren (I)	2 000:-

Styrelsen vill gärna ha en aldrig så kort rapport från stipendiaterna över hur stipendiet kunnat utnyttjas.

ARKIVNÄMNDEN

Arkivnämnden planerar att vid släktmötet i oktober i år presentera **en början till dels** en förteckning över Reuterswärdiana i släktens ägo och **dels** ett fotoalbum med porträtt av såvitt möjligt samtliga medlemmar av släkten (även ingifta) från Anders Hov Reuterswärd och Greta Sofia Prytz till nutid, allt dock **med tonvikt på tidigare släktled**. Till den ändan ber arkivnämnden nu om hjälp av släktföreningens medlemmar.

- a) Exempel på föremål som är av intresse för **förteckningen**:
- 1) Porträtt och andra tavlor och teckningar, även fotografier, som visar gårdar, som innehafts av Reuterswärdar.
  - 2) Möbler, textilier, smycken, medaljer och korrespondens. Böcker, som skrivits och utgivits av en Reuterswärd.
- b) Beträffande **fotoalbumet**:
Nämnden önskar
- 3) få fotografier av de porträtt (oljemålningar etc) som finns. få ta del av de fotografier av hädangångna medlemmar av släkten, som finns. Skicka in de fotografier Ni har och meddela samtidigt om fotografierna - vilket skulle värdesättas - får behållas av arkivnämnden. Fotografier, som överlämnas bara till låns, kommer efter avfotografering att återställas.

Vi ber att medlemmarna redan nu ville ta itu med detta och helst lämna svar **senast den 1 juli**, detta för att ge oss tid att bearbeta materialet för kommande presentation på släktmötet i oktober.

Vi bifogar ett svarsformulär i fall det underlättar. Skriv annars gärna ett brev.

Svaren kan lämpligen sändas till Gösta Reuterswärd, Tennisvägen 28, 191 77 Sollentuna.

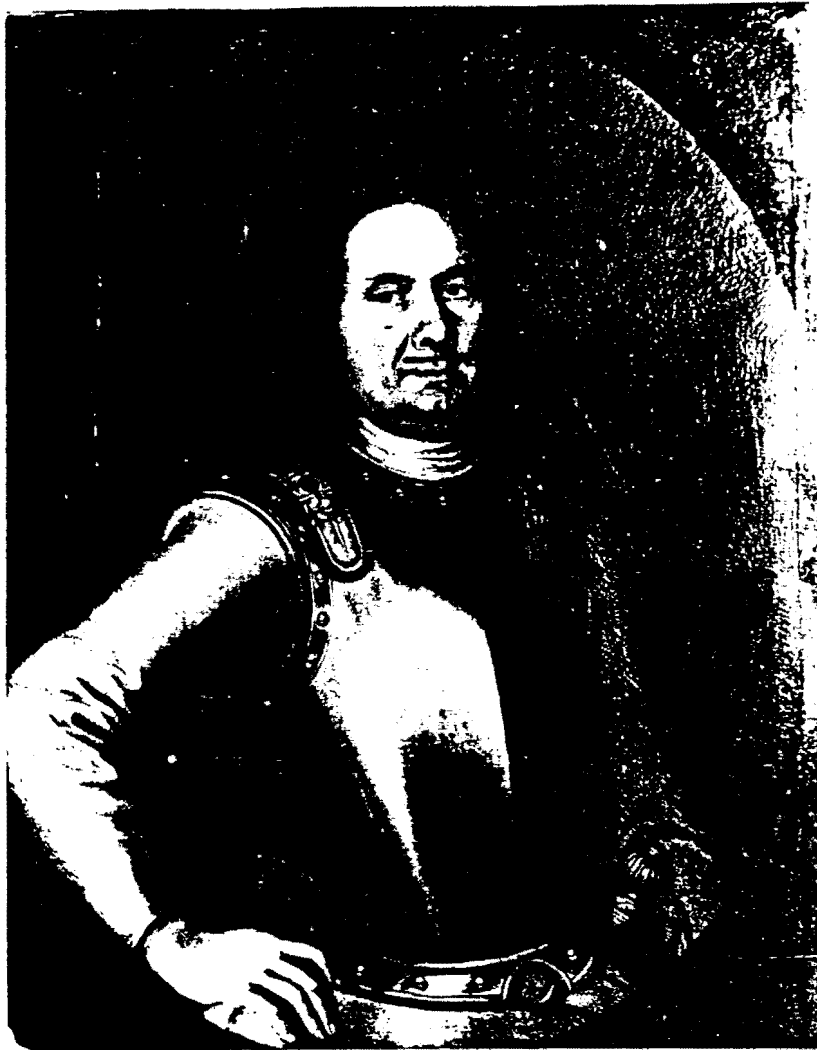
Bertil Gösta P Caroline

ADRESSFÖRÄNDRINGAR mm

OBS !!!!!

GLÖM EJ

Margit (I), som inom styrelsen sköter medlemsregistret, ber medlemmarna komma ihåg att meddela adressförändringar, ingångna äktenskap, födda och avlidna medlemmar mm.

Släktföreningen hyllar ättens stamfader 273 år efter hans bortgång.

Ättens stamfader Anders Hof Reuterswärd avled 1714 på sin gård Ljunghems säteri (ca 2 mil sydost om Skövde) i Västergötland. 273 år senare, dvs på sommaren 1987, hugfäste släktföreningen hans minne genom att resa en minnesvård invid ruinen av Ljunghems gamla medeltidskyrka. I samband därmed bekostade släktföreningen en välbehövlig reparation och renovering av stamfaderns begravningsvapen, som alltsedan rivningen av Ljunghems kyrka 1872 varit uppsatt i Järstorps kyrka utanför Jönköping.

Ett 50-tal släktmedlemmar av alla åldrar hade infunnit sig till högtidligheterna. I anslutning till dessa företogs en rundresa i trakten och besöktes några platser med anknytning till Anders Hof. För de släktmedlemmar, som inte hade tillfälle att delta i denna extra släkträff, vill jag här redogöra för denna minnesvärda händelse.

I Historik enligt Släktföreningens protokoll.

1. Sommaren (?) 1926 besökte dåvarande översten, sedemera generallöjtnanten Pontus, Ljunghems gård, som varit i stamfaderns ägo ett 30-tal år fram till hans död 1714. På mangårdsbyggnadens vind fann Pontus ett illa medfaret begravningsvapen efter stamfaderns förste son Jacob (född 1689, död 1708 i Polen under Karl XII:s fälttåg). Vapnet hade varit uppsatt på ena långväggen i Ljunghems kyrka fram till kyrkans rivning 1872 och sedan tydligen hamnat där det nu återfanns.

Släktföreningens styrelse (styrelseordförande: huvudmannen Carl-Fredrik) lät restaurera begravningsvapnet, varefter det sattes upp i Edhems kyrka på dess södra långvägg. Denna kyrka hade by gts som gemensam ny församlingskyrka för de två grannsocknarna **Edåsa** och **Ljunghem** när Ljunghems kyrka revs.

2. Vid släktföreningens möte 1955 behandlades frågan om underhåll av gravvårdar inom släkten. På dåvarande stadssekreteraren Stigs (släktföreningens ordförande 1971-76) förslag beslutade mötet att uppdra åt styrelsen bl a "att till nästa möte om möjligt undersöka behovet av åtgärder beträffande de äldsta generationernas gravvårdar".
3. I protokollet från nästa släktmöte 1958 finns ingenting nämnt om något resultat av utredningen. Frågan kan dock förmodas ha blivit behandlad, eftersom dåvarande ryttmästaren Clarence enligt protokollet bl a framhöll att "det vore av intresse att få klarhet var stamfadern ligger begravnen". Mötet instämde och "förutsatte att styrelsen ägnade saken uppmärksamhet".
4. Vid samma släktmöte (1958) rapporterade styrelsen, att den beslutat anvisa högst 1.600 kr för renovering (för andra gången) av Jacobs begravningsvapen i Edhems kyrka (se punkt 1 ovan). Mötet uttalade, att styrelsen borde tillse att vapnet "för framtiden verkligen kommer att finnas uppsatt i Edhems kyrka".

5. 13 år senare (1971) sägs i ett styrelseprotokoll att "frågan om släktföreningen inte borde resa en minnessten över Anders Hof på platsen för Ljunghems kyrka, där han ligger begravd, bordlades för vidare övervägande". Frågan återkom dock inte (enligt protokollen) på styrelsens bord de närmast påföljande sammanträdena.
6. Inte förrän 14 år senare - på släktföreningsmötet 1985 - togs frågan upp igen. Mötet biföll då regeringsrådet Eriks förslag "att Ljunghems kyrkogård och Anders Hofs grav skulle rustas upp efter utredning av styrelsen eller arkivnämnden".
7. Under mellantiden hade översten Carl forskat omkring stamfadern. Resultatet av detta arbete redovisar Carl i en liten skrift, "En Västgötaryttare", som utkom 1984. I denna konstaterar han, att stamfadern ligger begravd under ruinen av Ljunghems kyrka. Äntligen har släkten återfått kontakten med sin stamfader!
8. Till åttlydnad av släktföreningsmötets beslut 1985 (punkt 6 ovan) uppdrog styrelsen i april 1986 åt arkivnämnden (överstelöjtnanten Bertil, kammarrådet Gösta och byråinspektören Caroline Hesselgren, född Reuterswärd) att besöka Ljunghems kyrka. Nämnden gjorde detta i augusti och föreslog i sin rapport, att en minnessten över stamfadern skulle resas och att Anders begravningsvapen i Järstorps kyrka och Jacobs i Edhems kyrka skulle renoveras.
9. Bertil, Per och undertecknad reste i september ner till Ljunghem för att rekognosera på ort och ställe. Vi träffade kyrkorådets ordförande Bertil Larsson, markägaren greve Fredrik Posse, familjen Johansson - som bor på Ljunghems gård - samt Eie Dighammar, chef för ett stenhuggeri i närheten. Alla var positiva till projektet - bl a lovade Fredrik Posse att vi skulle få välja ut några lämpliga granitblock ur en stor samling sten, som under gångna sekler samlats ihop från omkringliggande åkrar. På så sätt hoppades vi kunna forma minnesstenen ur ett block, som Anders Hof kanske själv grävt fram ur sina marker.
I slutändan blev det tyvärr inte så. De två blocken, som hämtades fram kunde inte användas. I stället blev det ett rödaktigt granitblock från Småland, som utformades till minnessten.
10. Den 18 oktober 1986 beslutade styrelsen, att en minnesvård över Anders Hof skulle resas och att hans begravningsvapen (i Järstorps kyrka) skulle renoveras på Släktföreningens bekostnad. Med ledning av preliminära kostnadskalkyler anslog styrelsen 25.000 kronor för projektets genomförande. Åt arkitekten Per uppdrogs att göra förslag till inskription på stenen och att svara för stenens iordningställande.
Projektet var äntligen beslutat och startat!
11. Under vintern 1986-87 tog vi kontakt med alla berörda: Riksantikvarieämbetet, Länsstyrelsen, Länsantikvariern och Vägförvaltningen i Mariestad, kyrkoråden i Edåsa-Ljunghems och Järstorps församlingar, läns museerna i Skara och Jönköping, konservator Ola Westerudd i Jönköping, markägare Fredrik Posse samt inte minst Dala Stenindustri.
Alla var mycket positiva och hjälpsamma och ställde upp med råd och råd och vi fick de tillstånd, som vi behövde för att sätta igång på allvar.

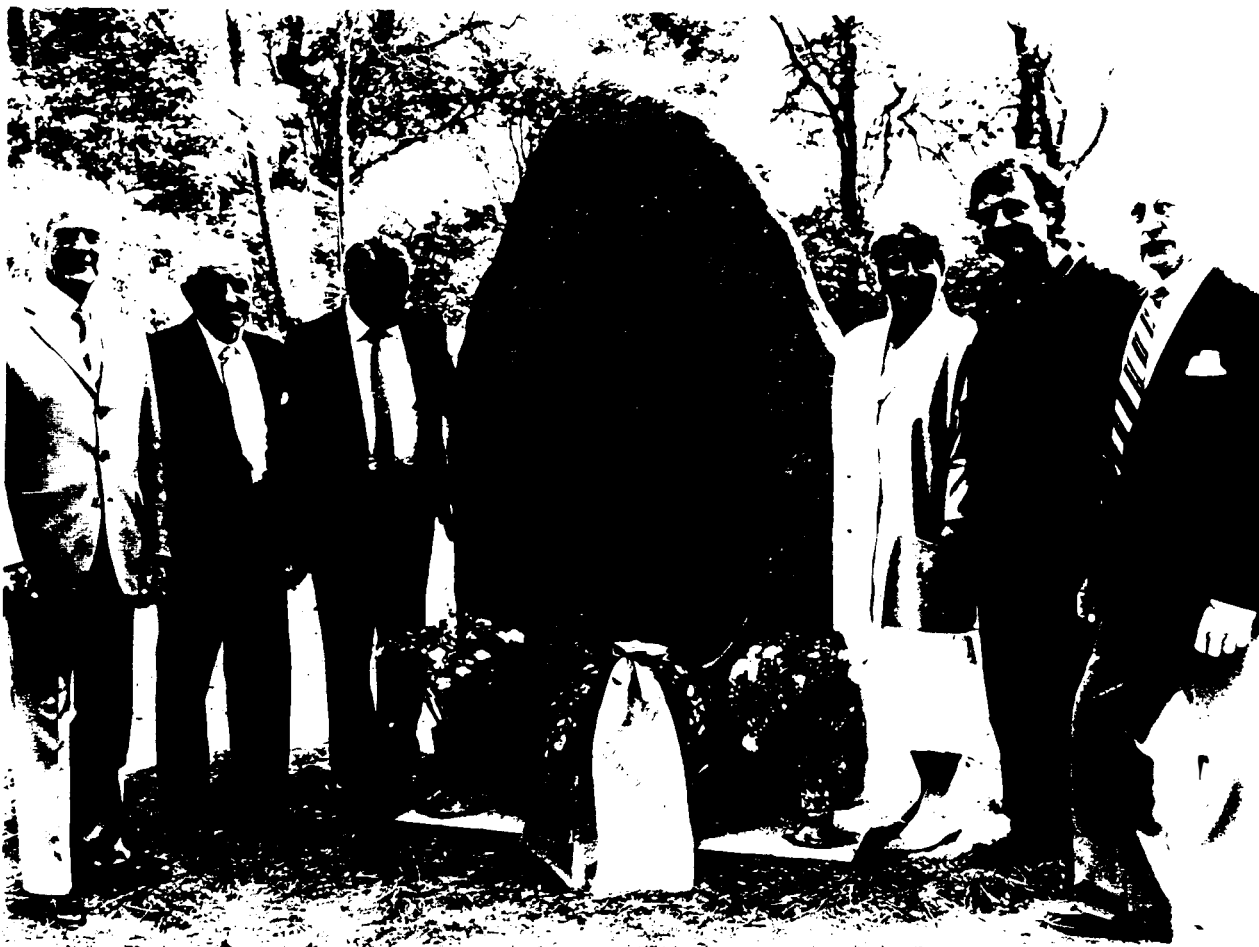
II Minnesstenen

Minnesstenen är ett block av röd granit, som väger 2,5 ton. I en urplanad oval är släktvapnet ingraverat samt texten

Här vilar
Majoren
Anders Hof
Reuterswärd
1651-1714
En Westgöta Ryttare - deltog
i krigen mot Danmark 1675-1710
Ägare till Liunghems säteri
Stamfader för sin ätt

Reuterswärdska
släktföreningen
reste stenen
1987

Inskriptionerna är målade i mörkröd färg.

Från vänster: Överste Carl AE Reuterswärd, kyrkorådets ordförande Bertil Larsson, direktör Eie Dighammar Dala Stenindustri, sekreterare Marina Reuterswärd, arkitekt Per Reuterswärd och ordföranden Göran Reuterswärd

Eftersom begravningsvapnet ursprungligen hörde hemma i Ljunghems församling har styrelsen väddjat till kyrkorådet i Järstorp att detsamma får återföras dit och återuppsättas i nuvarande församlingskyrkan (Edhem). Kyrkorådet har tyvärr avslagit vår begäran med motiveringen: "Epitafiet har så länge nu levande generation kan minnas utgjort en integrerad del av kyrkans interiör och erinrar om donatorns, Carl August Reuterswärd på Klemenstorp, kärlek till sin kyrka".

IV Munkgården

Under sina yngre officersår bodde Anders Hof bl a på Munkgården i Bolums socken (ca 15 km söder om Varnhems kyrka, som ligger mellan Skövde och Skara). I samband med storskiftet 1850-60 flyttades gården ut på ett numera öppet fält ca 1 km sydväst om Bolums by. Där ligger gården alltjämt och kallas i dagligt tal "Löjtnantsbostället". På gårdens ursprungliga plats i Bolums by står nu en modern enfamiljvilla, som också ibland kallas "Löjtnantsbostället".

Den utflyttade gården - i varje fall boningshuset - torde vara av senare datum än då Anders Hof bodde i densamma. Det framgår nämligen av ett besiktningsprotokoll från tiden före storskiftet, att löjtnantsgårdens boningshus var 22 alnar (13 m) långt, 10 alnar (6 m) brett och 1,5 aln (90 cm !) högt. Höjden verkar förbryllande, men kan stämma. Intill vägen söderifrån och alldeles i utkanten av Bolums by ser man idag en låg och lång byggnad, vars tak nästan går ner till marken. En gammal Bolums-bo kunde påminna sig muntliga berättelser om hur någon av hans förfäder som liten roat sig med att gå upp på löjtnantsboställets tak och åka rutschkana nerför taket!

V Släktträffen i Skövde 27 - 28 juni 1987

När allt var klart - minnesstenen rest på plats och begravningsvapnet renoverat - samlades drygt 50 släktmedlemmar lördagen den 27 juni i Skövde. De flesta inkvarterades på hotell Billingeus.

Under eftermiddagen for hela sällskapet i sina bilar på en sightseeingtur till Ljunghems gård, Edhems kyrka och Edåsa kyrka. På Ljunghem vandrade vi runt i parken bland vars jättelika ekar Anders Hof levat. Hans bostadshus är för länge sedan borta, men det finns ett gammalt stenhus (stallet?) kvar från den tiden. Huvudentrén till gården torde ha varit från öster - i skogen står alltjämt två grindstolpar av sten invid den numera helt igenväxta landsvägen, som man fortfarande kan ana om man går genom skogen 400 meter till Ljunghems kyrkogård. Sällskapet språkade med kyrkorådets ordförande Bertil Larsson, som hade kommit dit och med familjen Arne och Margareta Johansson, som bor i den nutida villan på gården.

Efter besöket på Ljunghem for vi till Edhems kyrka, där konservatorn, Ola Westerudd från läns museet i Jönköping, visade upp stamfaderns nyrenoverade begravningsvapen. I kyrkan finns Jacobs begravningsvapen permanent uppsatt. Anders vapen hade lånats från Järstorps kyrka och återfördes dit efter vårt besök. Vi fick också se det snidade släktvapnet, som troligen krönte predikstolens ljudtak i Ljunghems gamla kyrka. Det förvaras numera på Läns museet i Skara, som välvilligt lånat ut detsamma för vårt besök.

Slutligen besökte vi Edåsa närbelägna gamla kyrka - den används inte numera, men torde vara ganska lik Ljunghems kyrka.

Sedan vi återvänt till hotellet i Skövde och vilat en stund samlades alla till en gemensam supé. Vid detta tillfälle hade jag glädjen att till Per överlämna två underlägg för vinflaskor med släktvapnet i silver, som tack för hans stora och förtjänstfulla arbete med minnesstenen.

Påföljande dag - söndagen den 28 juni - reste vi i en förhyrd buss gemensamt till Ljunghems kyrkogård. Där samlades också ett stort antal församlingsbor till en friluftsgudstjänst, som traditionellt hålls där en sommarsöndag varje år. Komminister Stellan Wihlstrand förrättade gudstjänsten. Under tiden stod minnesvården insvept i sin blåa täckelse. Som avslutning sjöngs psalmen 99., författad av biskop Haqvin Spegel (1645-1714), som var samtida med Anders Hof och i egenskap av fältprost ofta uppehöll sig i kungens närhet under slagen - Anders och Haqvin kan mycket väl ha träffats under fälttågen.

Efter gudstjänsten tog vår släkt över. Jag framförde släktföreningens tack till alla dem som lokalt hjälpt oss att genomföra projektet, varefter översten Carl gav en kort redogörelse för stamfaderns liv. Han avslutade sitt anförande med att låta täckelset falla, varefter vi lade ned en krans vid vårdens fot.

Högtidligheten avslutades med kyrkkaffe på kyrkogården, som församlingsborna hade ordnat. Samlingen på kyrkogården var mycket lyckad och stämningsfull och gynnades av ett soligt sommarväder. Detta hade tursamt nog infunnit sig just den dagen efter månadslånga regn, som ett tag allvarligt hotade att omintetgöra våra ansträngningar att resa minnesstenen i tid.

Sedan vi tillbringat bortåt två timmar på kyrkogården for vi vidare med bussen till Stenstorp för gemensam lunch. Därifrån for vi under eftermiddagen tillbaka till Skövde, men tog vägen utmed Hornborgasjön för att stanna och se på Mungården och Bolums by.

Efter återkomsten till hotellet tog vi farväl av varandra och var och en reste hem till sitt - som jag tror, berikade med en minnesvärd upplevelse, som varit en höjdpunkt i släktens och släktföreningens historia.

VI Avslutning

Det är vår förhoppning att släktmedlemmarna under kommande år besöker Ljunghem någon gång och betraktar minnesvården. Ett besök där kan lämpligen kombineras med en rundtur i trakten till platser med anknytning till stamfaderns levnad. Det finns flera platser, som vi inte hann besöka - de finns omnämnda i Carls lilla innehållsrika minnesskrift "En Västgöta Ryttare". Bl.a. strax norr om Varnhems kyrka ligger lämningarna av slottet Höjentorp, där Karl XI 1690 undertecknade Anders Hof Reuterswårds sköldebrev.

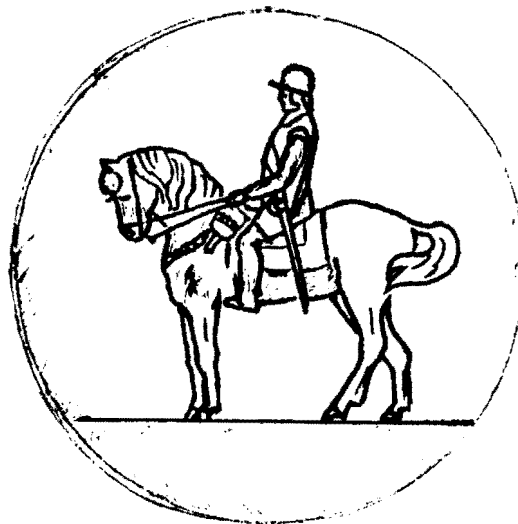
Till hjälp för dem som vill besöka Ljunghem bifogas en karta över Skövdeområdet som orientering.

Göran Reuterswård

Carl A. E. Reuterswård

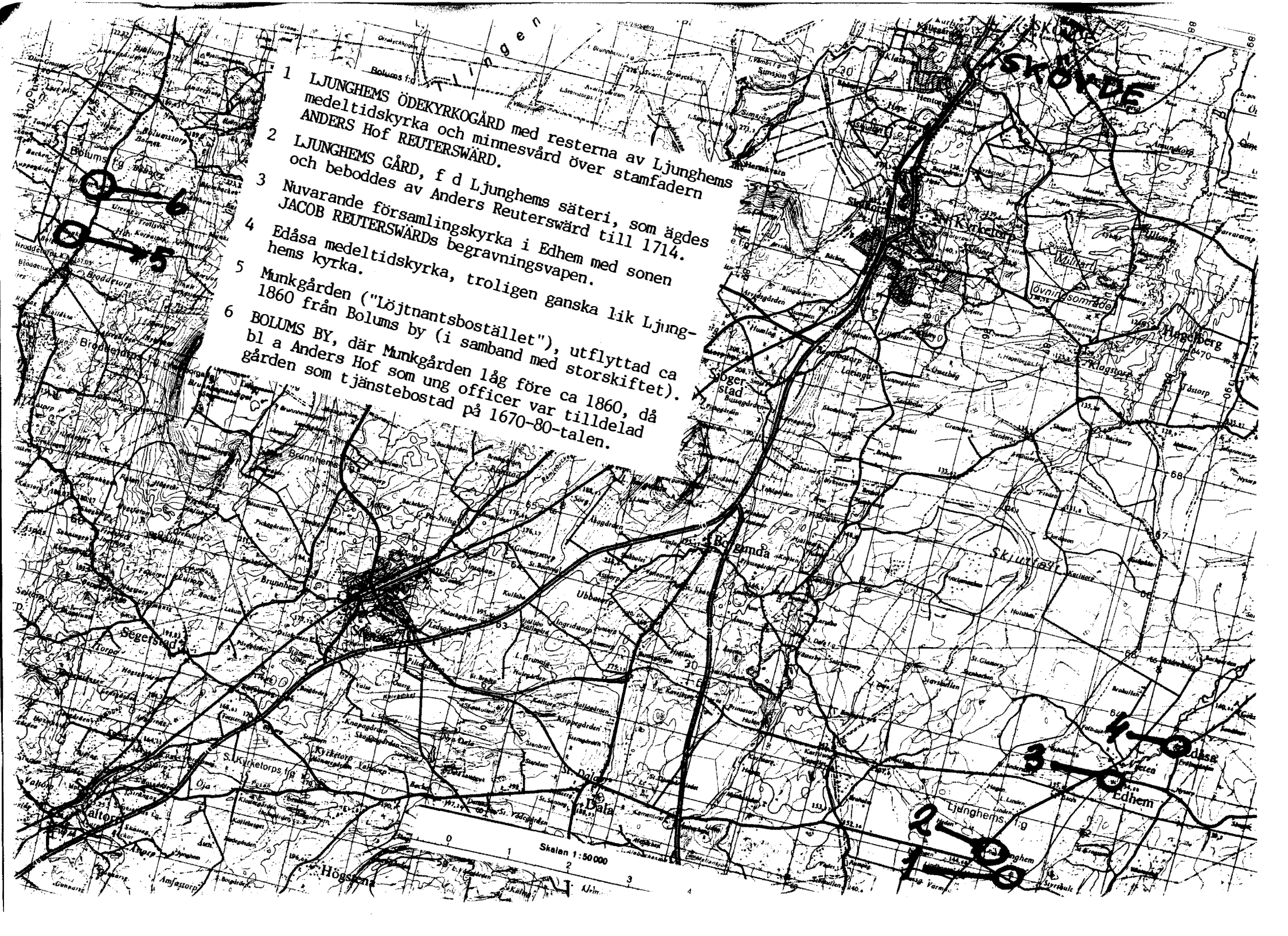
EN VÄSTGÖTA RYTTARE

Berättelsen om stamfadern

ANDERS HOF — REUTERSWÅRD

- 1 LJUNGHEMS ÖDEKYRKO GÅRD med resterna av Ljunghems medeltidskyrka och minnesvård över stamfadern ANDERS Hof REUTERSWÅRD.
- 2 LJUNGHEMS GÅRD, f d Ljunghems säteri, som ägdes och beboddes av Anders Reuterswård till 1714.
- 3 Nuvarande församlingskyrka i Edhem med sonen JACOB REUTERSWÅRDS begravningsvapen.
- 4 Edåsa medeltidskyrka, troligen ganska lik Ljung- hems kyrka.
- 5 Mungården ("Löjtnantsbostället"), utflyttad ca 1860 från Bolums by (i samband med storskiftet).
- 6 BOLUMS BY, där Mungården låg före ca 1860, då bl a Anders Hof som ung officer var tilldelad gården som tjänstebostad på 1670-80-talen.

Skalan 1:50 000

SKÖVDE

SKÖVDE

Edhem

Ljunghems f.g

Högsåsa

Nm